COMPORTAMENTUL CONTEXTUAL AL MORFEMELOR ECO- ŞI BIO-

MAGDALENA-ELENA CIOHODARU
Universitatea din Bucureşti

1. Terminologia mediului (TMdu) este o terminologie relativ recentă, caracterizată printr-o interdisciplinaritate evidentă. Acordarea unei atenţii sporite problemelor mediului de către societatea actuală a dus la favorizarea accesului la sensul specializat pentru vorbitorii obişnuiţi. În acest sens, numeroşi termeni specifici mediului au fost utilizaţi în presa de largă circulaţie, fapt ce a dus la răspândirea acestora şi la crearea de noi sensuri specializate pentru domeniul mediului.

2. O situaţie deosebită este reprezentată de ECO- şi BIO-, care iniţial reprezentau elemente de compunere, dar în texte apar adeseori ca termeni de sine stătători. Între ei nu se face o diferenţiere semantică, deşi fiecare desemnează elemente diferite: ECO- *mediu, proprietate*, iar BIO- *referitor la viaţă* (de observat că dicţionarele specializate nu menţionează cei doi termeni în această formă).

ECO- şi BIO- au fost analizaţi din perspectiva terminologiei „externe" într-un articol[1] în care sunt consideraţi morfeme[2]. Cele două morfeme se caracterizează printre „preferinţele lexicale" actuale datorită unor trăsături specifice[3], între care se remarcă: utilizarea frecventă, motivată social, extinderea termenului specializat spre limbajul comun, atracţia faţă de împrumuturi neologice, libertatea faţă de semnificaţie, rezultată din impunerea de noi valori denotative şi conotative sau din relaţii de (cvasi)sinonimie.

În articolul citat, sunt urmărite, de asemenea, aspectele de ordin etimologic (cele două morfeme reprezintă împrumuturi recente din limba franceză), dar şi morfosintactic şi semantic.

În cazul comportamentul morfosintactic, se remarcă uşurinţa cu care elementele îşi schimbă categoria gramaticală. Ca adjective, BIO şi ECO apar în contexte postpuse cu un substantiv /concret//± uman/ sau /abstract/. Ca substantive, fostele prefixoide pot avea sens concret sau abstract, iar ca adverde însoţesc verbe sau participii, cu funcţia de complement circumstanţial de mod.

Din punctul de vedere al comportamentului semantic, cele două morfeme dovedesc o „mobilitate conceptual-semantică (denotativă)"[4] remarcabilă, datorată apartenenţei la domenii

[1] A. Stoichiţoiu- Ichim (2011: 307-319).

[2] Conceptul de „morfem" este prezentat cu accepţiunea din lingvistica românească de „realizare concretă, observabilă într-un cuvânt dat, nefiind altceva decât segmentul fonic dotat cu semnificaţie, fie gramaticală, fie lexicală." (DSL, 2005: 327)

[3] A. Stoichiţoiu-Ichim (2011: 307).

[4] A. Stoichiţoiu- Ichim (2011: 312).

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

ştiinţifice relativ independente, în curs de constituire, dar şi datorită interesului publicului nespecializat pentru problemele la care fac referire BIO- şi ECO- şi implicării mass-media în popularizarea informaţiilor din domeniul mediului.

În texte, cei doi termeni sunt folosiţi împreună, făcând dificilă diferenţierea semantică şi contextuală între ei:

> „*Organic, ecologic sau bio*, toţi aceşti termeni «la modă» au devenit mai ales în ultimii ani un deziderat în ceea ce priveşte stilul de viaţă pentru multe persoane de pretutindeni, inclusiv din România. Totuşi, este mai sănătos *să mâncăm bio* şi să folosim *produse de îngrijire organice*?"(A., 02.08.2010)

Sinonimia prezentă în text între ORGANIC, ECOLOGIC şi BIO nu este benefică pentru exprimarea sensului specializat, cu atât mai mult cu cât nu este clar în ce tipuri de contexte poate fi folosit fiecare termen. Ambiguitatea semantică rezultă şi din faptul că cei doi termeni sunt folosiţi în acelaşi context, legaţi prin disjunctivul *sau*. În fragmentele următoare, extrase din acelaşi text, se poate observa situaţia folosirii celor două morfeme fără o delimitare semantică precisă.

> „Materialele naturale şi toate produsele *etichetate bio sau eco* au acum o cerere din ce în ce mai mare. Producătorii din industria mobilieră îşi atrag clientii cu canapele, rafturi şi seturi de veselă, toate *ecologice*, infomează Earth Times. În cazul mobilierului, etichetarea *ecologică sau prietenoasă cu mediul* nu înseamna cherestea brută, netratată, lemn natural sau covoare din bumbac. În zilele noastre, *etichetarea eco* este compatibilă cu designul contemporan şi avangardist. «Mult timp, termenul *eco* a avut o conotaţie negativă, era mereu asociat cu împletiturile manuale», a spus Irene Fromberger, de la firma de consultanţă pentru design Wiesbaden, Form and Consequences. «Acest fapt începe să se schimbe», a continuat specialista. «Este la modă *să fii eco* în zilele noastre», conform unui studiu realizat de Trendbuero, din Hamburg, firma care s-a declarat a fi «consultantă pentru schimbările sociale». «Cu starurile pop ca modele, *gândirea verde* şi *conştiinţa de mediu* devin un mod de viaţă grozav », potrivit raportului firmei. Pentru a îndeplini cerinţele *etichetării eco*, o piesă de mobilier trebuie să fie *prietenoasă cu mediu* în momentul producţiei, pe durata sa de viaţă, dar şi să fie *reciclabilă*, a declarat Ursula Geismann, reprezentant al Asociaţiei Industriei Mobiliere din Germania. Un motiv pentru care *mobilierul* şi *accesoriile* de casă *eco* atrag un număr tot mai mare de clienţi este acela ca noul *design ecologic* este oferit prin produse care au forme şi culori contemporane. «Compania Bruehl, din Bavaria, îndeplineşte *etichetarea eco* pentru mobilierului căptuşit. Pe exterior, este moale, iar canapeaua cu *textilă organică* nu se diferă cu nimic de cea *convenţională*. Însă, pe interior, *canapeaua eco* este total altfel. Are un cadru solid din lemn, o bază de captuşeală de înaltă calitate, iar pernele sunt îmbrăcate fie în lână fie în alte materiale care au *eticheta eco*, conforma Uniunii Europene», a declarat directorul Bruehl, Roland Meyer. "[1]

Prezenţa celor doi termeni se remarcă doar la începutul textului, după care se manifestă preferinţa pentru ECO. Textul este redactat din perspectiva specialistului în mobilier ecologic. Specialistul explică noţiunea şi evoluţia conceptului de mobilier eco. Este interesantă observaţia potrivit căreia, iniţial, termenul ECO nu transmitea sensul cu care este utilizat astăzi de *gândire verde, atitudine prietenoasă cu mediul, conştiinţa de mediu*, ci implica ideea de *lucrat manual*.

[1] Toate citatele sunt preluate de la: http://www.green-report.ro/stiri/se-poarta-mobilierul-ecologic.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

În text se evidenţiază relaţia de antonimie dintre ORGANIC şi CONVENŢIONAL, termeni în funcţie de care se defineşte conceptul ECO (BIO).

În exemplul:

> „Trecerea de la alimentaţia *convenţională* la un meniu complet *bio* peste noapte este dificil de realizat.”(JN: 18/09/2008),

Între termenii CONVENŢIONAL şi BIO apare o relaţie de antonimie, condiţionată contextual (extralingvistic şi lingvistic). În această relaţie, prin opoziţia dintre două tipuri de alimentaţie, pentru termenul CONVENŢIONAL, devine distinctivă trăsătura /produse care conţin elemente nefavorabile omului/.

Sensul dezvoltat de CONVENŢIONAL în TMdu se impune prin recurenţă în textele actuale şi prin relaţia cu alţi termeni din domeniu:

> „Din cauza absenţei conservanţilor sintetici, *alimentele bio* au un termen de valabilitate mai redus în comparaţie cu cele obţinute *convenţional.*” (A. 02.08.2010)

BIO pare să fi dobândit o independenţă contextuală mai mare, faţă de ECO. Spre deosebire de BIO, care manifestă un grad sporit de sudare în formaţiile în care apare, în cazul lui ECO sudarea în unităţile terminologice nu este totală, folosindu-se uneori cratima. Există însă anumiţi termeni, compuşi cu ECO, în curs de sudare, fiind utilizaţi în ambele variante:

> „*Activităţile ecoturistice* trebuie să asigure o reducere a impactului negativ asupra comunităţii locale.” (A. 05.10.2009)
> „Am asistat la concursul Stuffish, unde pescari profesionişti (care sunt şi *amatori de eco-turism*) au arătat cum s-ar putea transforma Delta în bine.” (G. R., nr. 24, mai 2009)
> „Să urmărim opţiunile de *eco-turism.*” (G. R., nr. 16, iulie-august 2008)

În alte texte, însă, cei doi termeni îşi păstrează valoarea de elemente formative de compunere (fără independenţă), dar distinctive pentru TMdu:

> „Un elicopter al flotei aviatice din Olanda a devenit primul aparat de acest gen care testează *biocombustibilii.*” (G. R., nr. 35, iunie 2010)
> „Scopul acestui proiect este de a crea un cadru integrat pentru dezvoltarea *pieţelor ecologice* din România, îmbunătăţind legătura dintre sistemele de producţie (prin *eco-inovare* şi stimularea transferului tehnologic) şi componenta de consum – prin stimularea consumului de *tehnologii, produse şi servicii ecologice*.” (G. R., nr. 36, iulie-august 2010)

ECO este folosit independent în numeroase texte, satisfăcând condiţia unei economii în exprimare, sensul specific în TMdu fiind clar: „Subvenţiile pentru agricultura *eco* negociate la Bruxelles fără consultarea producătorilor”[1]

În alte texte, însă, apar paralele formale complete alături de prescurtarea ECO:

> „Korodi a propus şi introducerea iluminatului public *ecologic*, construcţia de *eco-pieţe*, care să vândă *produse ecologice* şi o întreagă *infrastructură eco*: iluminat ecologic, mini-staţie de epurare, sistem de încălzire şi alimentare energetică din panouri fotovoltaice.”[1]

[1] http://www.green-report.ro/stiri/subventiile-pentru-agricultura-eco-negociate-la-bruxelles-fara-consultarea-producatorilor.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

În aceeaşi situaţie este şi sintagma *infrastructură eco*, pararel cu forma compusă *eco-piaţă* (unde gradul de sudare scăzut este marcat de prezenţa cratimei).

Acelaşi termen este folosit diferit, sub aspect grafic, în alte contexte: „Actorii de pe *piaţa eco* pot descărca de pe net şi folosi în mod liber materiale de promovare a *roadelor bio* create de CE. Organizaţiile profesionale din sector pot depune şi propuneri de campanii de popularizare a *produselor eco* pe piaţa internă." (J.N., 31.07.208)

În fragmentul de mai sus se întâlnesc formele prescurtate sinonime: *roade bio* şi *produse eco*.

O altă situaţie în care apare morfemul ECO- este următoarea:

„Tot mai mulţi producători de haine din Occident scot pe piaţă tricouri, pantaloni, fuste sau rochii din bumbac cultivat *fără pesticide*. Astfel de produse *eco-prietenoase* au apărut şi pe piaţa noastră." (J.N., 11.07.2008)

Structura *eco-prietenoase* reprezintă o extindere a elementului de compunere, folosit în combinaţii diverse şi inedite, neclare ca sens specializat; structura de mai sus este obţinută prin calchierea structurii *eco-friendly*, din limba engleză.

ECO este folosit ca determinant al unor termeni variaţi din punct de vedere semantic, pentru a exprima ideea de „apropiere şi grijă faţă de mediu", chiar dacă grafiile variază: „Eleva a experimentat *stilul ECO* dupa ce a câştigat o tabără de profil din Italia. A continuat conceptul şi a realizat bijuterii din materiale recondiţionate."[2]

O sinonimie neobişnuită se stabileşte în fragmentul următor:

> „Casa de moda Vaute Couture, exclusiv *eco*, a lansat colecţia toamnă – sărbători 2009 care dovedeşte, încă o dată, că nu e nevoie să sacrifici etica pentru stil, informează Ecorazzi. Scopul companiei 100% *vegana* este de a proteja animalele în acelaşi timp cu crearea de haine «fabuloase» sau care să ţină de cald în cele şase luni de iarnă din Chicago."[3]

Sinonimia dintre ECO şi VEGANA este cu atât mai interesantă cu cât ambele au în vedere aceeaşi atitudine faţă de mediu. Este important felul în care *veganismul* este descris: „ca stil de viaţă", deoarece şi despre ECO s-ar putea spune că reflectă, de asemenea, un stil, o manieră de a trăi şi de a gândi.

BIO apare în numeroase contexte, atât independent, cât şi ca element de compunere: „Localnicii s-au declarat încântaţi de faptul că de-acum încolo vor avea de unde să cumpere *produse bio*".[4]

În unele contexte, BIO este considerat o variantă pentru *ecologic*, cum indică utilizarea succesivă, între paranteze:

> „Pe toată durata târgului vor fi prezentate spre testare şi comercializare o gamă diversificată de produse alimentare, (...) produse zaharoase şi de panificaţie, *produse ecologice (BIO)*, produse

---

[1] http://www.green-report.ro/stiri/korodi-primariile-de-sector-din-bucuresti-au-depus-un-singur-proiect-de-urbanism.

[2] http://www.green-report.ro/revista-presei/constanta-raluca-elena-ene-eleva-care-ofera-solutii-eco-de-viata.

[3] http://www.green-report.ro/stiri/colectie-de-haine-100-vegane.

[4] http://www.green-report.ro/stiri/sting-cel-mai-talentat-producator-de-alimente-bio.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

tradiţionale, flori şi elemente de grădinărit, echipamente şi maşini agricole, precum şi animale."[1]

Sensul inovator faţă de cel din dicţionare este marcat între ghilimele:

„Hotelul se axează, cel puţin pentru moment, doar pe oferirea unor servicii ecologice. Un program de *alimentaţie* «*bio*» nu există deocamdată în ofertă." (A., 21.07.2008)

În fragmentul următor se observă folosirea lui BIO în relaţie de sinonimie cu ORGANIC şi în relaţie de antonimie cu CONVENŢIONAL. *Convenţional* are ca echivalent semantic termenul *poluat*, intrând astfel în opoziţie cu *organic* şi *bio*:

„Bumbacul *organic* – crescut fără "ajutorul" pesticidelor şi al altor chimicale de sinteză toxice atât pentru mediu, cât şi pentru organismul uman – este tot mai căutat pe piaţa internaţională. De mare succes se bucura şi *cânepa* şi *inul bio*. De ce? Pentru că bumbacul *convenţional*, de exemplu, este tratat cu circa 25% din insecticidele şi 10% din pesticidele folosite la nivel mondial, drept pentru care hainele obţinute din acesta sunt «poluate» şi pot provoca alergii." (J.N., 11.08.2008)

Se remarcă frecvenţa mare a ambelor situaţii în care apare BIO în TMdu, ca formativ şi ca element independent:

„Un carburant produs din plante, care să fie chimic identic cu ţiţeiul, dar care să nu contribuie, atunci când este ars, la încălzirea globală şi care, spre deosebire de alţi *biocombustibili*, nu are nevoie de teren agricol pentru a fi produs, părea prea mult pentru a fi adevărat." (J.N., 15.08.2008)
„Culturile agricole energetice sunt culturi destinate obţinerii de produse cum sunt: *biocarburanţi (combustibil biologic – biodiesel, motorină ecologică)* şi de energie electrică sau termică." (G.R., nr. 9, noiembrie 2007)

O serie bogată de termeni formaţi cu BIO-: BIOCOMBUSTIBIL, BIOCARBURANT poate fi repartizată TMdu tocmai prin modul de formare.

Conceptul de BIOCARBURANT este explicat prin termenul BIODIESEL cu sintagma sinonimă COMBUSTIBIL BIOLOGIC şi prin sintagma MOTORINĂ ECOLOGICĂ.

Dar cei doi termeni (BIOCARBURANT şi BIOCOMBUSTIBIL) sunt folosiţi şi în acelaşi context:

„Multe dintre fabricile producătoare de *biocarburanţi* din Germania se vor închide anul acesta din cauza taxelor prea mari. Guvernul celei mai mari ţări producatoare de *biocombustibil* din Europa a mărit taxele pentru *carburanţii* «*verzi*», fapt pentru care cererea a scăzut îngrijorător." (A., 21.01.2009)

Între cei doi termeni se stabileşte astfel o relaţie de sinonimie totală, alături de sintagma CARBURANŢI VERZI.

[1] http://www.green-report.ro/stiri/romania-va-participa-cu-13-firme-la-saptamana-verde-de-la-berlin.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

3. Analizând comportamentul semantic şi contextual, ECO şi BIO, în diferitele lor variante, îşi marchează apartenenţa la TMdu şi prin coexistenţa în texte a altor termeni din acelaşi domeniu, precum: ORGANIC, IGIENIZARE, RECICLARE, POLUARE, VERDE.

Atunci când nu apar în contexte specifice, asocierea cu alţi termeni (*produse, stil, costume, alimentaţie*) imprimă sintagmei nou formate sau termenului compus sensuri inedite, ambigue (ex: *eco-prietenoase*).

Asocierea lui BIO cu termenii *combustibil, carburant* sau *diesel*, explică provenienţa acestor combustibili din materiale de origine vegetală sau animală, aşadar apar trăsăturile /+ vegetal/, /+ animal/, ceea ce înseamnă că acest prefixoid e distinctiv pentru TMdu, cum rezultă şi din exemplul:

> „Competiţia din partea pieţei braziliene de *bioetanol* a scăzut în 2009, din cauza creşterii preţului la zahăr. Din acest motiv, Brazilia preferă să exporte zahăr decât varianta procesată în combustibil. Preţurile scăzute pentru porumb şi orz le-au transformat în cerealele ideale pentru producţia de *biocombustibil*."[1]

Precizarea materiilor prime din care se obţine BIOCOMBUSTIBILUL: *grăsime animală, zahăr, porumb, orz* ajută la identificarea sensului specializat din TMdu.

Deşi în texte apare o relaţie de sinonimie între termenii BIOCARBURANT şi BIOCOMBUSTIBIL, în DEM aceştia sunt definiţi în mod diferit:

BIOCARBURANŢI – carburanţi obţinuţi din produse vegetale. Ex., etanolul, obţinut de brazilieni din trestie de zahăr; diesterul, obţinut de australieni din rapiţă şi floarea soarelui. (...)

BIOCOMBUSTIBIL – material organic folosit ca sursă de căldură, rezultată în urma proceselor de descompunere ce au loc în el. Gunoiul de grajd şi paiele de cereale se folosesc la încălzirea răsadniţelor pentru producerea răsadurilor (...).

În DEXI apare doar BIOCOMBUSTIBIL definit drept „combustibil de origine organică".

Observând cele două definiţii se pot face deosebiri semantice care în texte nu apar: BIOCOMBUSTIBIL are trăsăturile: /material organic/, /sursă de căldură/, /scop agricol/, în timp ce BIOCARBURANT are următoarele trăsături: /carburant/, /origine vegetală/.

În ceea ce priveşte folosirea lui ECO în combinaţie cu termenul COMBUSTIBIL, în texte apare o singură situaţie, care creează şi mai multe confuzii semantice şi limitează sinonimia celor două prefixoide. Dăm mai jos un exemplu:

> „Guvernul britanic amână aprobarea proiectul British Airways pentru construirea primei fabrici de *biocarburant* din deşeuri menajere. Oficialii din Marea Britanie vor mai multe teste care să arate că folosirea *combustibililor eco* în aviaţie nu pune în pericol siguranţa navelor aeriene. BA vrea să-şi alimenteze avioanele cu *biocombustibil* produs din deşeurile menajere ale britanicilor." (A., 18.02.2010)

Utilizarea termenilor BIOCOMBUSTIBIL şi BIOCARBURANT în acelaşi context cu sintagma COMBUSTIBILI ECO sugerează, numai parţial în raport cu definiţia lexicografică, existenţa unei sinonimii. Rezultă trăsăturile distinctive ale *combustibililor eco* /– organic/, /+ecologic/. În cazul acestor exemple, textele nu au un rol dezambiguizator, prezenţa unor termeni mai noi contribuind la confuzii semantice.

---

[1] http://www.green-report.ro/stiri/pcererea-de-biocombustibil-crescut-germaniap.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

4. Influenţa pe care ECO şi BIO o au asupra sensului termenilor rezultă şi din apariţia unor realităţi noi care ţin pasul cu evoluţia societăţii. Este cazul termenilor ECOTERORISM (cu varianta ortografică ECO-TERORISM, cât şi termenii derivaţi de la acesta) şi BIOTERORISM.

Prin analiza contexelor în care apar cei doi termeni se poate realiza o delimitare semantică precisă.

Termenii recenţi ECOTERORISM şi BIOTERORISM nu sunt înregistraţi de dicţionare, motiv pentru care textele în care apar (un articol din *Revista română de bioetică*[1]) propun explicaţii suplimentare.

Se prezintă unele accepţii ale conceptului de *terorism*, iar dintr-o largă varietate reţinem una:

> „Atacurile teroriste sunt o speţă de atac de tip criminal care se încadrează într-o categorie largă de nerespectare a legilor, în legatură cu persoane sau proprietăţi, care datorită naturii lor sau contextului pot cauza pagube importante unei ţări sau organizaţii internaţionale dacă sunt comise cu intenţia de a intimida populaţia sau de a determina un guvern sau o organizaţie să realizeze sau să se abţină să aplice un act, sau să destabilizeze o ţară sau o organizaţie internaţională." (Ciureanu, Ioan, Ciureanu 2007: 53)

Dintre tipurile de *terorism* prezentate, ne interesează următoarele categorii prin legătura cu domeniul **mediului***: agroterorism, bioterorism, terorism ecologic.* Definiţiile conceptelor sunt preluate din acelaşi articol citat (Ciureanu, Ioan, Ciureanu 2007: 53).

Agroterorismul reprezintă folosirea intenţionată a agenţilor patogeni ai plantelor sau animalelor cu scopul de a produce boli devastatoare în sectorul agricol.

Atacul bioterorist (*bioterorismul*) reprezintă o eliberare deliberată (conştientă) de viruşi, bacterii sau alţi germeni (agenţi) în scopul de a cauza boli sau moarte în rândul oamenilor, animalelor sau plantelor. Agenţii folosiţi pot fi naturali sau modificaţi în sensul de a le creşte agresivitatea (abilitatea de a produce boli), de a-i face rezistenţi la medicamentele folosite uzual sau de a le mări puterea de răspândire.

Ecoterorismul se manifestă prin acte de ameninţare şi/ sau violenţă împotriva populaţiei şi a proprietăţilor, sabotaj, vandalism, distrugeri de proprietăţi şi intimidări făcute în numele protejării mediului înconjurător. Prin astfel de acţiuni, între anii 1980 şi 1999 ecoteroriştii au făcut pagube în valoare de 42,8 milioane de dolari. Cu o conotaţie vădit negativă, termenul de *ecoterorism* este folosit şi pentru a descrie formele legale de proteste neviolente pe care le practică apărătorii mediului. *Ecoterorismul* se referă şi la actele care terorizează alte specii şi ameninţă sistemele ecologice ale planetei.

În ceea ce priveşte actualizarea celor doi termeni în textele actuale româneşti se observă un comportament lingvistic diferit.

Termenul AGROTERORISM este folosit într-un articol dintr-un ziar local[2]:

> „Serviciul de Cercetare al Congresului SUA a publicat o lucrare importantă cu privire la "*agro-terorism*". Aceştia au definit *agro-terorismul* ca o ramură a *bio-terorismului*, în care boli sunt introduse în alimente cu scopul de a crea panică în masă, vătămări fizice sau chiar moarte,

[1] Ciureanu, Livia Sorina, Beatrice Ioan, Ştefania Ioana Ciureanu, 2007b, „Bioterorismul. O problemă a societăţii actuale", *Revista română de bioetică*, vol. 5, nr. 4, p. 53 ş.u.

[2] *Rondul de Sibiu*, 10.01.2010: http://www.ronduldesibiu.ro/economie/Efectele-terorismului-asupra-sferei-activitatii-turistice-%28II%29/.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

şi/sau pierderi economice. În economia globală de azi, entităţile din turism importă alimente din toată lumea, ceea ce înseamnă că un atac de *agro-terorism*, pe un continent poate distruge o industrie a turismului de pe un alt continent."

În primul rând, se remarcă ortografierea termenului, diferită faţă de varianta din textul de specialitate. Fiind adresat vorbitorilor nespecializaţi, termenul este definit, fiind considerat o ramură a *bioterorismului*, şi nu a terorismului, cum este definit anterior.

Termenul ECOTERORISM este mai des întâlnit şi folosit în textele de popularizare:

„Gruparea *eco-teroristă* Earth Liberation Front a intrat din nou în atenţia opiniei publice pe data de 3 martie, când *militanţii ecologişti* au dat foc unor proprietati de lux în construcţie, situate la marginea orăşelului Maltby, la 25 de kilometri de Seattle (...) *Eco-terorism* fără victime. *Eco-terorişti* cu suflet de revoluţionari." (A., 17.03.2008)

Un alt exemplu[1] de utilizare a termenului apare în următorul fragment:

„*Eco-teroriştii*, cum au fost numiţi, au legături strânse cu alţi «activişti» asemeni lor de peste ocean şi au în vedere distrugerea unui număr de companii care, consideră ei, contribuie major la poluare. Potrivit «The Guardian», creşterea *eco-extremisnului* vine pe fondul scăderii activităţii organizaţiilor de apărare a drepturilor animalelor, cărora le-au fost rărite rândurile în urma deselor puneri sub acuzare de către autorităţi."

Tot de pe un site:

„Avatar este văzut de mulţi şi ca un promotor al *eco-terorismului* şi ca un fel de agenţie de recrutare pentru Greenpeace şi alte organizaţii de protecţia mediului extremiste."; „Oceanograful a fost martorul deversării deliberate a unor cantităţi masive de petrol în Golful Persic, într-un act considerat «*terorism ecologic*»."[2]

Se observă variantele formale marcate de ortografie şi cele sintagmatice: *eco-extremism, terorism ecologic*.

Termenul BIOTERORISM este folosit foarte rar în situaţii de tipul:

„Importul accidental de paraziţi a produs deja pagube de miliarde dolari pentru agricultura SUA. Cel de-al doilea război mondial a consemnat efectele cele mai ucigătoare ale acestei forme de *bioterorism* asupra unei naţiuni, când 500.000 chinezi au murit, după ce avioanele japoneze au dispersat purici infectaţi cu ciumă." (*Gândul*, 07.01.2009)

În acest text, termenul este utilizat cu sensul specializat care rezultă din prezentarea fenomenului, dar şi din exemplificarea lui.

Evoluţia conceptului în limba comună este evidenţiată prin apariţia unor termeni mult mai accesibili semantic:

„*Ecorăzboinicii* sunt însăşi inima ofensivei ecologice, cei care nu fac compromisuri când vine vorba de reducerea emisiilor de carbon, de opţiunea vegetariană, de reducerea consumului de energie sau de stilul de viaţă prietenos cu mediul. Un *războinic* **«***verde***»** preferă mai degrabă să

[1] http://www.ecomagazin.ro/eco-teroristii-isi-fac-liste-ale-mortii.
[2] http://www.green-report.ro/stiri/sos-de-ziua-mondiala-oceanelor.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

meargă 100 de kilometri desculţ pe sticlă pisată decât să parcurgă această distanţă cu o maşina. *Ecoluptătorii* votează pentru partide care pierd întotdeauna alegerile, fumează ţigări artizanale şi au porecle foarte originale. *Războinicii* «*verzi*» pot fi găsiţi exact în acele locuri în care negaţioniştii, îngrijoraţii şi alarmiştii nu vor merge niciodată." (A., 18.02.2008)

Titlul articolului din care este extras frgamentul este: *Războinic verde sau negaţionist, ce fel de ecologist eşti?*. *Războinic verde* reprezintă o sintagmă ce subliniază atitudinea violentă, dură faţă de cei care nu protejează mediul. *Ecorăzboinic* (folosit şi cu forma *eco-războinic:* „El şi-a exprimat speranţa că performanţa sa va atrage atenţia comunităţii internaţionale asupra distrugerii junglei amazoniene, însă a precizat că nu este un „*eco-războinic*"[1]) şi *ecoluptător* sunt sinonimele pentru această sintagmă.

În context apar diferenţe semantice între *ecoterorist* şi *ecorăzboinic*. *Ecoterorismul* implică /violenţă/, /distrugere în scopul impunerii unei idei/, în timp ce *ecorăzboinicul* se referă la /militant pasiv/, /impunerea propriilor concepţii/.

Inovaţiile terminologice necesare pentru a desemna realităţi lingvistice noi determină o concurenţă a termenilor combinată cu confuzii semantice.

Exemplul este preluat dintr-un editorial al ziarului Times: „Could *ecoterrorists* let slip the bugs of war?" (*Times*, 02.02.2009) titlu tradus de Mediafax: „Insectele, potenţiale arme ale *terorismului ecologic*".

Se observă folosirea necorespunzătoare şi, implicit, traducerea termenului *ecoterorist*, care în acest context este confundat cu *bioterorist*, deoarece armele folosite sunt insectele.

Cei trei termeni BIOTERORIST, AGROTERORIST, ECOTERORIST reprezintă hiponime ale hiperonimului TERORIST, care are trăsăturile semantice următoare: /acţiune violentă/, /scopul obţinerii de avantaje/, /desfăşurată în cadru organizat/. Hiponimele se disting semantic astfel:

AGROTERORIST – /armele sunt agenţi patogeni/, /prin intermediul plantelor şi animalelor/, /scopul distructiv asupra sectorului agricol/;

BIOTERORIST – /armele sunt viruşi, bacterii, germeni/, /arme naturale sau modificate de om/, /scopul de a produce boli sau moartea/, /victimele umane, animale, vegetale/;

ECOTERORIST – /se manifestă prin ameninţări şi violenţă/, /scopul distructiv asupra proprietăţilor şi oamenilor/, /militant pentru protejarea mediului/.

Prin precizarea diferenţelor semantice se realizează identificarea corectă a sensului specializat al acestor termeni, dar şi utilizarea în contexte adecvate, aspecte importante în orice tip de comunicare.

5. Având în vedere situaţiile prezentate, se pot constata următoarele:

– morfemele ECO şi BIO tind să aibă independenţă contextuală sporită;

– sensul specializat este evident, dar nu există o delimitare clară în ceea ce priveşte situaţiile de utilizare a termenilor;

– morfemele ajută la crearea unor termeni noi, specifici domeniului mediului.

SURSE

J.N. = *Jurnalul Naţional*, cotidian, Bucureşti.
A. = *Adevărul*, cotidian, Bucureşti.

[1] http://www.realitatea.net/un-britanic-a-parcurs-in-premiera-intreaga-lungime-a-fluviului-amazon_727850.html.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)

Gândul, cotidian, Bucureşti.
G.R. = Green Report, (http://www.green-report.ro)
http://www.realitatea.net
DEM = *Dicţionar enciclopedic de mediu*, vol. I-II. Coordonatorul lucrării: Constantin Pârvu, Bucureşti, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 2005.
DEXI = *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*. Coordonatorul lucrării: Eugenia Dima, Chişinău, Editura Arc Gunivas, 2007.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, 2011, „Morfemele libere **bio** şi **eco** din perspectiva terminologiei «externe»", în Nedelcu, Isabela, Alexandru Nicolae, Alice Toma, Zafiu Rodica (eds.), 2011, *Studii de lingvistică: omagiu doamnei profesoare Angela Bidu-Vrănceanu*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 307 ş.u.

Ciureanu, Livia Sorina, Beatrice Ioan, Ştefania Ioana Ciureanu, 2007a, „Bioterorismul. O problemă a societăţii contemporane. I", *Revista română de bioetică*, vol. 5, nr. 2, p.66 ş.u.

Ciureanu, Livia Sorina, Beatrice Ioan, Ştefania Ioana Ciureanu, 2007b, „Bioterorismul. O problemă a societăţii contemporane. II", *Revista română de bioetică*, vol. 5, nr. 4, p.53 ş.u.

THE CONTEXTUAL BEHAVIOR OF THE MORPHEMS ECO- AND BIO-

(*Abstract*)

The study analyzes some low level specialized language texts, where the morphems ECO- and BIO- are updated. In these texts, both ECO- and BIO- morphems are used without any difference in meaning, therefore the semantic and contextual specialization becomes difficult. This study shows that ECO- and BIO- become contextual terms, but nevertheless they are still morphems taken as environmental-related terms.

In the end, we state that the context is very important to convey the specialized meaning, as well as the remarkable conceptual mobility, considering the connection with a relatively independent scientific field.

BDD-V918 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:51:56 UTC)